

Sundevalls kommun
Fack
851 85 SUNDSVALL

Bildande av naturreservat på Långharsholmen i Alnö socken,
Sundevalls kommun

Med stöd av 7 § naturvårdslagen beslutar länsstyrelsen, efter hörande statens naturvårdsverk och Sundevalls kommun, att Långharsholmen i Sundevalls kommun med närliggande holmar och skär skall utgöra naturreservat på grund av områdets betydelse för kännedom om landets natur och för dess betydelse för allmänhetens friluftsliv.

Reservatet, som omfattar ca 20 ha, har markerats med grön färg på till ärendet hörande karta.

För reservatet fastställer länsstyrelsen med stöd av 8 och 10 §§ samma lag följande föreskrifter.

Reservatföreskrifter gällande förhållandet över fastigheten

Det är förbjudet

att uppföra byggnad

att bedriva någon form av täktverksamhet, schaktning, fyllning eller liknande ingrepp, som väsentligen kan skada markytens form

att utan länsstyrelsens tillstånd framdraga luftledning eller jordkabel

att uppeätta stängsel eller eljest vidtaga åtgärder som hindra eller försvårar allmänhetens möjligheter att nyttja området för rörligt friluftsliv

att utan länsstyrelsens tillstånd uppeätta skyltar, anlägga bryggor eller liknande anordning

att uppeätta plats för varaktig camping

att utföra avverkning eller röjning utan förvaltarens tillstånd samt

att bedriva jakt.

att handha eld eller brandfarligt föremål på sådant sätt att därav lätt kan uppstå brand (10 § brandlagen).

Vård- och förvaltningsbestämmelser

Reservatet skall vårdas med syfte

att bevara en värdefull rast- och häckningslokal för fågellivet

att skydda områdets geologiska och biologiska naturvärden

att bevara den av betesdjur präglade vegetationen och landskapsbilden samt

att med beaktande av ovanstående syften tjäna som rekreationsområde för allmänheten.

Reservatet skall förvaltas, beträffande delen Näset 1:4, av domänverket* och beträffande delen, som ingår i Näset 1:10, av markägaren, Sundsvalls kommun, i samråd med skogsvårdsstyrelsen. Reservatet skall benämnas Långharsholmens naturreservat och utmärkas av skogsvårdsstyrelsen i enlighet med av statens naturvårdsverk utfärdade anvisningar."

* ÄNDRING I NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Enligt länsstyrelsens beslut 30/12 1977 är skogsvårdsstyrelsen förvaltare av Näset 1:4.

GISTA

Hörningsholmen

6930

Hörningsholmen

Finnborgens skär

Sälstenarna

110
IV

Ringsholmen

710
IV

14

Långharsholmen

Brännäsudden

NÄSET

Stornäsens kaj

133,37

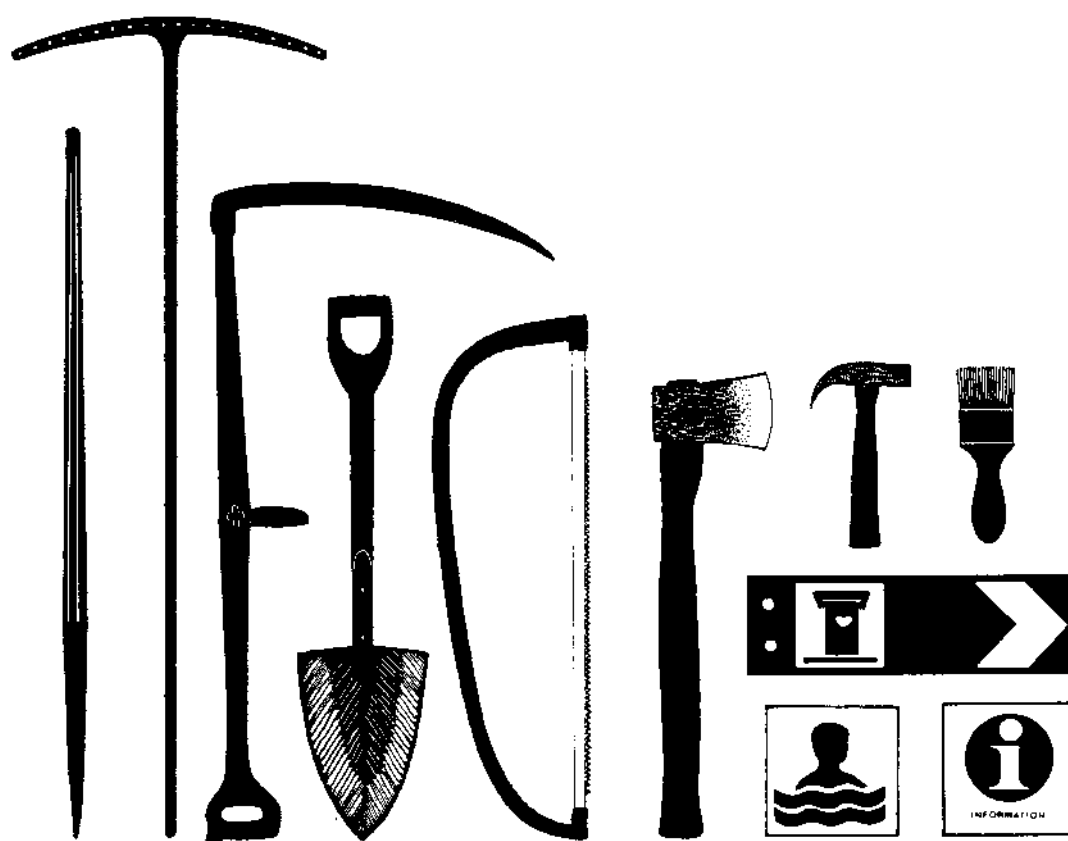
167

158
II

SKÖTSELPLAN

LÅNGHARSHOLMENS
NATURRESERVAT

Sundsvalls kommun

**LÄNSSTYRELSEN
VÄSTERNORRLANDS LÄN**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	Sid 1
LÄNSSTYRELSENS BESLUT OM NATURRESERVAT	2
ADMINISTRATIVA DATA	2
BILDANDE AV NATURRESERVAT PÅ LÅNGHARSHOLMEN, SUNDSVALLS KOMMUN	2
ÄNDRING I NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN	4
ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN	6
NATURFÖRHÅLLANDEN	6
MARKANVÄNDNING	7
BYGGNADER	8
TILLGÄNGLIGHET	8
INFORMATION	8
INVENTERINGAR, LITTERATURLISTA	8
PLANDEL	9
DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN	9
Övergripande mål	9
Generella riktlinjer	9
Hävd av betesmarken	9
Hävd av strandängarna	10
Hävd av lövskogen	11
ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV	11
Övergripande mål	11
Riktlinjer och åtgärder	11
TILLSYN	12
DOKUMENTATION AV UTFÖRDA ÅTGÄRDER	12
REVIDERING AV SKÖTSELPLANEN	12
KOSTNADER OCH INTÄKTER FÖR NATURVÅRDSFÖRVALT- NINGEN - FINANSIERING	12

Bilaga 1. Blankett: Rapport över utförd skötsel i Lång-
harsholmens naturreservat

FÖRORD

Den här skötselplan har utarbetats vid länsstyrelsens naturvårdsenhet.

Skötselplanen består av två delar: 1. Allmän beskrivning och 2. Plandel. För ytterligare beskrivning av reservatet hänvisas till andra publikationer, se litteraturlistan.

Planen har fastställs av länsstyrelsen 1982-02-28 (dnr 11.131-3276-82). Fastställelsen omfattar inte den ekonomiska utredningen.

DATA OM NATURRESERVATET

Skyddsform	Naturreservat
Objektnummer	220215
Beslutsdatum	1973-03-05
Kommun	Sundsvall
Registerområde	Alnö socken
Läge	Öar i Klingerfjärden NO om Alnön
Topografisk karta	17H NO
Ekonomisk karta	17H 6h (17767) och 17H 5h (17757)
Areal	110 ha { Turv äng 5 ha Birk äng/skog 11 ha Fuktiga marker 15 ha
Fastighet	Näset 1:4, del av Näset 1:10
Markägare	Staten genom statens naturvårdsverk (Näset 1:4), Sundsvalls kommun (Näset 1:10). Beträffande fastigheten Näset 1:4 ombesörjer skogsvårdsstyrelsen viss fastighetsförvaltning på naturvårdsverkets uppdrag.
Naturvårdsförvaltare	Skogsvårdsstyrelsen för Näset 1:4. Sundsvalls kommun i samråd med skogsvårdsstyrelsen för Näset 1:10

LÄNSSTYRELSENS BESLUT OM NATURRESERVAT

BILDANDE AV NATURRESERVAT PÅ LÅNGHARSHOIMEN I ALNÖ SOCKEN,
SUNDSVALLS KOMMUN 1973-03-05, dnr 11.121-687-73

"Med stöd av 7 § naturvårdslagen beslutar länsstyrelsen, efter hörande av statens naturvårdsverk och Sundsvalls kommun, att Långharsholmen i Sundsvalls kommun med närliggande holmar och skär skall utgöra naturreservat på grund av områdets betydelse för kännedom om landets natur och för dess betydelse för allmänhetens friluftsliv.

Reservatet, som omfattar ca 20 ha, har markerats med grön färg på till ärendet hörande karta.

För reservatet fastställer länsstyrelsen med stöd av 8 och 10 §§ samma lag följande föreskrifter.

Reservatföreskrifter gällande förfogandet över fastigheten

Det är förbjudet

att uppföra byggnad

att bedriva någon form av täktverksamhet, schaktning, fyllning eller liknande ingrepp, som väsentligen kan skada markytans form

att utan länsstyrelsens tillstånd framdraga luftledning eller jordkabel

att uppsätta stängsel eller eljest vidtaga åtgärder som hindrar eller försvårar allmänhetens möjligheter att nyttja området för rörligt friluftsliv

att utan länsstyrelsens tillstånd uppsätta skyltar, anlägga bryggor eller liknande anordning

att upplåta plats för varaktig camping

att utföra avverkning eller rövning utan förvaltarens tillstånd samt

att bedriva jakt.

Reservatsföreskrifter gällande allmänheten

Det är förbjudet

att förstöra eller avsiktligt skada fast naturföremål eller ytbildning

att skada vegetationen genom att exempelvis uppgräva växter, avsiktligt uppriva moss- eller lavtäckor eller bryta kvistar från levande träd och buskar

att vidtaga åtgärder som kan verka störande på djurlivet, exempelvis från nära håll fotografera fågelbo, lya, gryt eller motsvarande

att utan länsstyrelsens tillstånd släppa fri hund, katt eller andra djur

att utan länsstyrelsens tillstånd utföra vetenskapliga eller andra undersökningar

att framföra motordrivet fordon samt

att på störande sätt utnyttja radio, gramfon, bandspelare o dyl.

I övrigt erinras om de förbud som allmänt gäller, varvid här kan nämnas förbud mot

att olovligen av växande träd taga ris, gren, näver, bark, löv m m (12 kap 2 § brottsbalken)

att skräpa ned i naturen med plåt, plast, glas, papper, avfall eller annat (23 § naturvårdslagen)

Reservatföreskrifter gällande allmänheten

Det är förbjudet

att företära eller avsiktligt skada fast naturföremål eller ytbildning

att skada vegetationen genom att exempelvis uppgräva växter, avsiktligt uppriva moss- eller lavtäckor eller bryta kvistar från levande träd och buskar

att vidtaga åtgärder som kan verka störande på djurlivet, exempelvis från nära håll fotografera fågelbo, lya, gryn eller motvarande

att utan länsstyrelsens tillstånd släppa fri hund, katt eller andra djur

att utan länsstyrelsens tillstånd utföra vetenskapliga eller andra undersökningar

att framföra motordrivet fordon samt

att på störande sätt utnyttja radio, gramfon, bandspelare o dyl.

I övrigt erinras om de förbud som allmänt gäller, varvid här kan nämnas förbud mot

att olovligt av växande träd taga ris, gren, näver, bark, löm m m (12 kap 2 § brottbalken)

att skräpa ned i naturen med plåt, plast, glas, papper, avfall eller annat (23 § naturvårdslagen)

att handha eld eller brandfarligt föremål på sådant sätt att därav lätt kan uppstå brand (10 § brandlagen).

Värd- och förvaltningsbestämmelser

Reservatet skall värdas med syfte

att bevara en värdefull rast- och häckningslokal för fågellivet

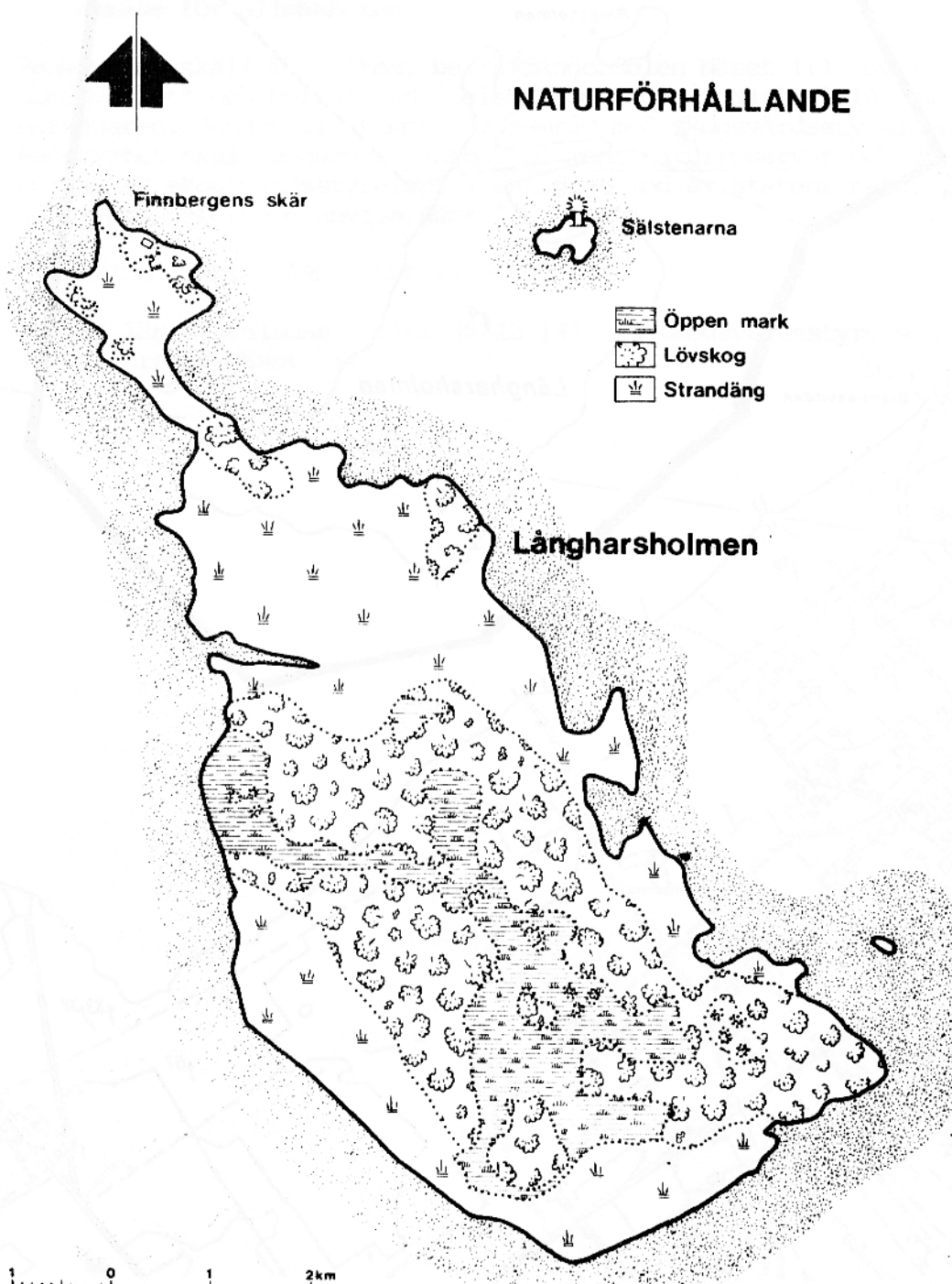
att skydda områdets geologiska och biologiska naturvärden

ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

NATURFÖRHÅLLANDEN

Långharsholmen har liksom Alnön en intressant geologi. Reservatet ligger inom norra Alnös alkalina område och berggrunden utgörs av migmatiter som mer eller mindre omvandlats av alkalin magma. Mot norr övergår berggrunden i eruptiv kalksten. Den kalkrika jordmånen har skapat goda förutsättningar för en rik flora.

Lummig lövskog, öppen betesmark och på vissa ställen sankar och långgrunda stränder utmärker Långharsholmen.

Floran på ön är en utpräglad kulturmarksflora. Vegetationen har genom tiderna varit utsatt för någon form av hävd (slätter och bete). De senaste åren har får- och hästbete förekommit. På de högre belägna delarna av ön är jordtäcket mycket tunt och i vissa partier går berget i dagen. Här påträffas torrängsarter som sandnarv, backnejlika, gul fetknopp, gulmåra, backruta och backnejlika.

Lövskogen domineras av gråal och hägg. Vegetationen i den ställvis rätt tät lövskogen karaktäriseras av högorter. Här växer bl a älgört, midsommarblomster, humleblomster, nordisk stormhatt, hässlebrodd, lundgröe och majbräken.

I takt med att de långgrunda stränderna lyfts upp ur havet genom landhöjningen bildas ständigt stora områden med nytt land runt ön. På dessa flacka strandängar kan lågvatten ge upp till 100 meter bredare torrlagda stränder jämfört med högvatten. Strandängarna, med en vegetation av bl a sjöfräken, krypven, maddrör, knappsäv och norrlandsstarr är en viktig rast- och häckningsbiotop för framför allt vadare och änder.

Långharsholmen är intressant som rastlokal för fåglar. De sankta stränderna runt ön är ett omtyckt tillhåll för dykänder, sinänder, skrak och vadare under vårsträcket. Rastfåglarna alternerar allt efter vattenstånd, vindar och störningar mellan Stornäset, Hörningsholm och Långharsholmen. Under höst- och vårsträcket har bl a kustpipare, småspov, myrspov, skogssnäppa, svartnäppa, småsnäppa, mosnäppa, stjärtand, skedand och brunand observerats.

De öppna markerna och den lummiga lövskogen högre upp på ön är rik på småfågel. Här påträffas bl a svarthätta, rödhake, rödstjärt, trädgårdssångare, lövsångare och svart-vit flugsnappare.

MARKANVÄNDNING

Långharsholmen har genom tiderna hävdats, framför allt som betesmark. Under några år minskade dock betesintensiteten vilket medförde en snabb igenväxning. Lövskogen blev tätare och breddade samtidigt ut sig på den öppna marken. Under senare år har betestrycket ökat igen, nu främst med får (även ungnöt och hästar har förekommit) och igenväxningen har till viss del kunnat stoppas.

Fårens lövbete har fått till följd att nästan ingen häggföryngring förekommer. Nästan alla unga häggplantor är helt avbetade och även lövet på de nedre delarna av de äldre häggarna betas hårt. Eftersom hägg är ett karaktärsträd på ön och de häggar som finns är gamla är det viktigt att en ny hägggeneration ges möjlighet att växa upp.

Något skogsbruk förekommer inte på öarna.

Jakt är enligt reservatsbestämmelserna förbjudet.

Fiske med rörliga redskap är fritt vid kusten.

BYGGNADER

På Finnbergens skär finns en sommarstuga som ägs av Olof Kollberg, Korstavägen 2 A, 852 53 Sundsvall.

På Sälstenarna finns en fyr: Sektorsfyr, snabblixt vit, röd, grön (Sx. v.r.g). Ägare är staten genom Sjöfartsverket. För ev förfrågningar kontakta Sundsvalls lotsplats.

TILLGÄNGLIGHET

För att besöka reservatet måste man ha tillgång till båt.

INFORMATION

Informationstavlor är placerade vid de bästa tilläggsplatserna för båtar.

INVENTERINGAR

Långharsholmen inventerades sommaren 1973 av Lennart Norén, se litteraturlistan.

LITTERATURLISTA *(Bidrag till kännedomen om Karlaväxtvegetationen på Grevillius, A.Y. 1894. Innehåller en inventering av Alnös norra del samt på västgötska naturar. Medelpad. Surte. 1894 no. 5. Stockholm)*
Guvå, Lars. 1972. Naturvårdsinventering i Västernorrlands län.
Del 3. Medelpad. Surte.

Kresten, P. 1981. Introduktion till Alnöområdets geologi. Länsstyrelsen i Västernorrlands län 1981:1. Härnösand.

Lundqvist, Jan A G. 1976. Fågellokalerna i Västernorrlands län.
- L. Bergström (utg). Västernorrland med Höga Kusten.
Bjälsta.

Marklund, Ingemar. 1980. Räkning av rastande sjöfågel och vadare vid Stornäset och Hörningsholm våren 1980. Stencil.

Norén, Lennart. 1974. Långharsholmens naturreservat, Västernorrlands län. Vegetation, flora, fauna och geologi samt förslag till skötselåtgärder. SNV PM 496. Solna

Sundberg, Björn. 1979. Räkning av rastande sjöfågel och vadare vid Hörningsholm våren 1979. Stencil.

PLANDEL

DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

Övergripande mål

I reservatsbeslutet står följande om syftet med naturvårdsförvaltningen

"Reservatet ska vårdas med syfte att

- 1) bevara en värdefull rast- och häckningslokal för fågellivet
- 2) skydda områdets geologiska och biologiska naturvärden
- 3) bevara den av betesdjur präglade vegetationen och landskapsbilden"

Generella riktlinjer och åtgärder

o Hävd av den öppna marken

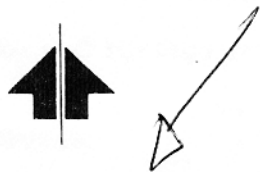
Målet med skötseln ska vara bibehållande av öppen betesmark.

Långharsholmen ska helst betas med ungröt och får. Om det inte går att ordna praktiskt kan får och häst beta på ön.

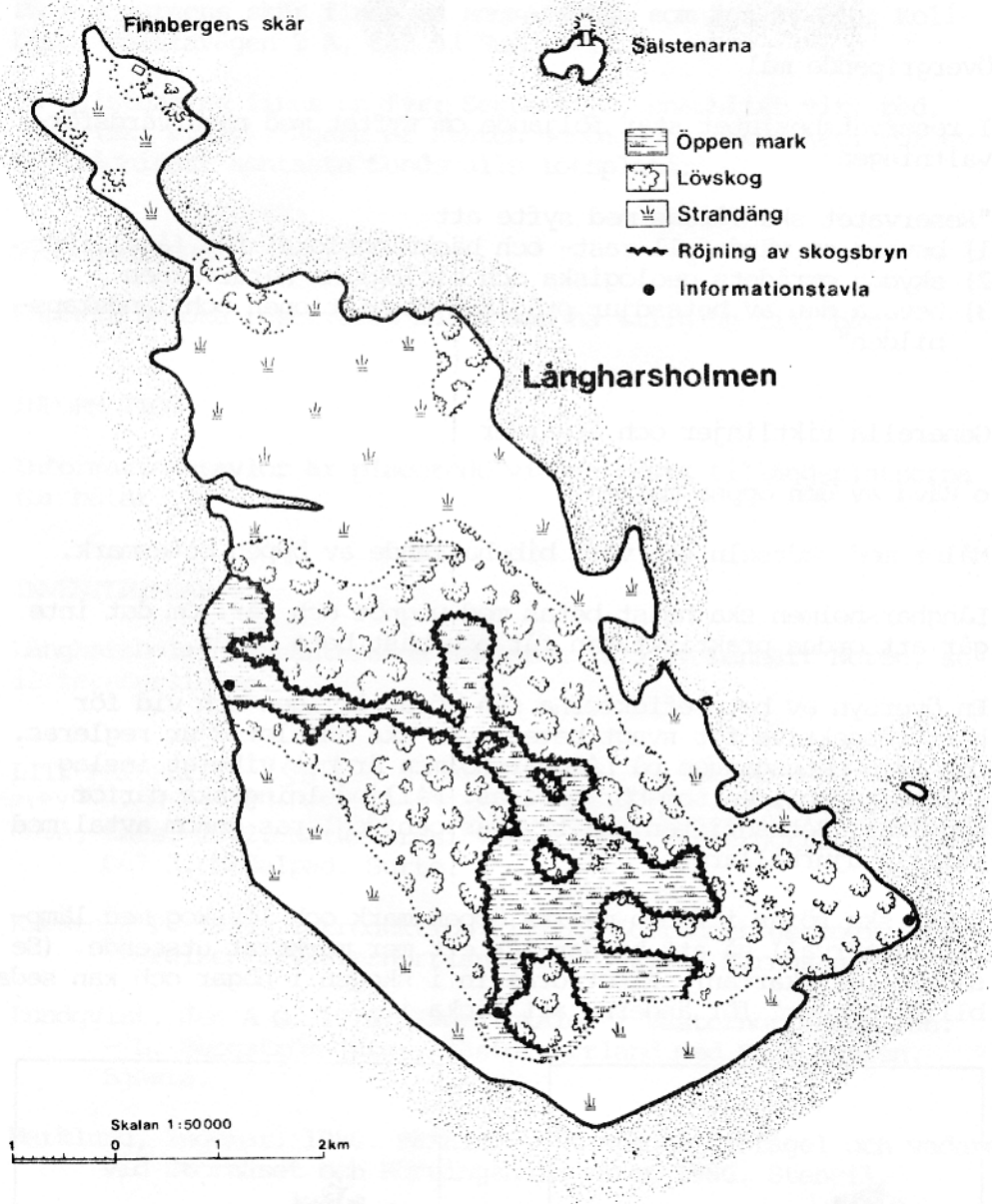
En översyn av beteseffekterna ska göras årligen och vid för hårt respektive för svagt betestryck ska antalet djur regleras. Den fria betesgången på Långharsholmen är ett viktigt inslag i landskapsbilden som bör bevaras. Fållindelning ska därför undvikas. Betesdriften ska tryggas och regleras genom avtal med lämplig djurhållare.

Gråal ska röjas i zonen mellan öppen mark och lövskog med lämpligt intervall så att brynen får ett mer markerat utseende. (Se skötselplanekartan). Riset dras in i skogen i högar och kan sedan bli "riskojor" för änderna att häcka i.

Olle Kallberg

SKÖTSELPLANEKARTA

o Hävd av strandängarna

Målet med skötseln ska vara en strandäng där nytt land kommer upp ur havet genom landhöjningen och de övre delarna växer igen med lövskog.

Den fria betesgången får till följd att även strandängarna påverkas, speciellt om kvigor betar på ön. Betet har en positiv inverkan på fågellivet. Eventuellt kan strandängsslåtter prövas, som alternativ om kvigbete inte går att ordna.

Den naturliga invandringen av gråal på strandängarna ska inte åtgärdas. I och med landhöjning och de långgrunda stränderna bildas ständigt "nytt land" och nya strandängsområden runt ön.

o Hävd av lövskogen

Målet med skötseln ska vara att skogen får sköta sig själv med undantag för rökning i skogsbryn och visst gynnande av hägg på alens bekostnad.

Lövskogen ska i princip inte röras. Den gallring som utfördes 1976 i gråalskogen på ett par ställen har medfört att en nära nog ogenomtränglig hög ungskog av al har växt upp igen. Enda åtgärden på sikt är att hålla skogsbrynet stilla med rökning och i övrigt låta ungskogen växa upp och självgallra sig. Så fort man gallrar i alskog skjuter nya skott upp från stubbar och rötter. Ljusbristen i en grovstammig alskog medför normalt självgallring.

Förnygring av hägg ska gynnas. Där hägg är trängd av gråal ska hägg friställas.

ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

Övergripande mål

I reservatsbeslutet står följande om syftet med naturvårdsförvaltningen

"Reservatet ska vårdas med syfte att

- 1) bevara en värdefull rast- och häckningslokal för fågellivet
- 2) skydda områdets geologiska och biologiska naturvärden
- 3) bevara den av betesdjur präglade vegetationen och landskapsbilden
- 4) med beaktande av ovanstående syften tjäna som rekreationsområde för allmänheten."

Riktlinjer och åtgärder

Någon konflikt mellan friluftslivet och de biologiska naturvärdena finns inte idag.

Båt/kanot är en förutsättning för den som vill besöka reservatet. Eftersom ön inte lockar med fina badstränder besöks området i stort sett enbart av biologiskt intresserade.

De tre informationstavlorna på ön täcker för tillfället informationsbehovet. En brygga har diskuterats men med dagens få besökare är den inte nödvändig (inte heller nödvändig vid djurtransport). Om behovet av en brygga ökar finns en möjlig plats på den södra sidan.

En folder har tagits fram över reservatet.

Någon renhållning anses inte nödvändig med dagens besöksfrekvens.

TILLSYN

Naturvårdsförvaltarna sköter tillsynen av reservatet.

DOKUMENTATION AV UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Naturvårdsförvaltarna ska dokumentera utförda åtgärder, betningstider, antal djur av resp djurslag, betesskador m m.
Se särskild blankett bilaga 1.

REVIDERING AV SKÖTSELPLANEN

Skötselplanen ska gälla tills vidare, men bör ses över inom tio år efter fastställersedatum.

KOSTNADER OCH INTÄKTER FÖR NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN - FINANSIERING

Arligt underhåll	Antal dagsverken/Kostnad
Tillsyn	2 dgr
Röjning av skogsbrynen	3 dgr

Underhållsåtgärderna ansvarar skogsvårdsstyrelsen (naturvårdsförvaltaren) för. Kostnaderna för dessa åtgärder tas från tillgängliga medel av anslaget "Vård av naturreservat".